

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

**SOLUȚIONAREA
PLÂNGERILOR
ÎMPOTRIVA MAGISTRAȚILOR**

studiu documentar

aprilie 2022

Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă au caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

Documentele legislative oficiale au fost consultate în limba de origine, iar traducerea informațiilor relevante selectate nu reprezintă o traducere oficială, fiind furnizată ca un mijloc de înțelegere a unui document original, scris în altă limbă.

Baza de date cuprinzând totalitatea studiilor elaborate de Direcția studii și documentare legislativă poate fi accesată prin intermediul paginii de Intranet a Camerei Deputaților la adresa: <http://www.cdep.ro/infoparl/dip.studii?par1=2021>

Documentare și sinteză: Vlad Drăguș
Expert parlamentar - Direcția studii și documentare legislativă
Palatul Parlamentului, str. Izvor nr.2-4, sect.5, București
Tel: 021.316.03.65; 021.414.13.50/ 51, Interior 1350/1349, camera 5070
E-mail: doc@cdep.ro

CUPRINS

Introducere	4
Austria	5
Belgia	6
Bulgaria.....	6
Croația	7
Cipru	9
Estonia.....	9
Finlanda	11
Franța.....	11
Germania	13
Grecia.....	13
Lituania	13
Polonia.....	15
Slovacia	17
Spania	19
Țările de Jos	20
Webografie.....	21

Introducere

În [Opinia nr. 880/2017 a Comisiei de la Veneția – Răspunderea penală a judecătorilor](#), transmisă Curții Constituționale a Republicii Moldova se afirmă: „Dacă abaterea unui judecător este de natură să submineze încrederea publicului în sistemul judiciar, este în interes public să se inițieze proceduri disciplinare împotriva judecătorului respectiv. Procedurile penale însă, nu au în vedere aspectul disciplinar particular al abaterii, ci vinovăția penală.”

Potrivit documentului OSCE din 2018 - [Notă privind standarde și bune practici în procedurile disciplinare împotriva judecătorilor](#) - există puține standarde internaționale clare, care oferă îndrumări cu privire la inițierea procedurilor disciplinare împotriva judecătorilor. Când se analizează această chestiune, este important să se facă distincția între dreptul de a înainta o plângere care să vizeze comportamentului judecătorilor/procurorilor cu scopul de inițiere a procedurilor disciplinare, și sarcina de a începe efectiv investigațiile asupra unui judecător. În ceea ce privește prima categorie, o gamă potențial-largă de instituții, organisme și persoane pot avea calitatea procesuală de a depune plângere. În statele membre UE, acestea pot fi instanțe (de exemplu, în Belgia, Bulgaria, Croația), Consilii judiciare sau comisii judiciare speciale sau inspectori (de exemplu, în Bulgaria, Croația, Italia, Lituania, Spania, Georgia, Ucraina), Ministerul justiției (de exemplu, în Croația sau Letonia) și/sau persoane fizice (de exemplu, Lituania, Franța, Anglia și Țara Galilor, Ucraina, România etc.). Investigațiile vor fi, de obicei, întreprinse de un organ, consiliu sau altă instituție separată, care este responsabilă cu admiterea și examinarea plângerilor referitoare la judecători, va analiza probele și va decide apoi dacă există un caz împotriva unui judecător și poate avea competența de a iniția din oficiu proceduri disciplinare împotriva judecătorilor. La etapa inițială, astfel de examinări ar trebui să fie păstrate confidențiale, cu excepția cazului în care judecătorul solicită altfel. Unele state au organisme independente speciale, înființate în cadrul sistemului de justiție, care își asumă această sarcină și care (în anumite țări) pot chiar respinge sumar cererile vexatorii sau nefondate.

Abaterile disciplinare sunt strict diferențiate de faptele penale în care sunt implicați magistrații, acestea fiind, în cele mai multe cazuri reglementate în legislația penală și procedural penală a statelor, în cadrul capitolului dedicate categoriilor speciale de infracțiuni săvârșite de „funcționarii publici” în sens larg. Procedurile disciplinare trebuie, de asemenea, distinse de procesul penal. În același timp, o anumită faptă poate fi suficient de gravă pentru a constitui abatere disciplinară și abatere penală în același timp.

Austria

Secțiunea 101 și următoarele ale [Legii de organizare a judecătorilor și procurorilor din Austria](#) (actualizată la nivelul anului 2018) stabilesc regimul răspunderii disciplinare pentru judecătorii din Austria. Procedurile disciplinare, în cazul judecătorilor, sunt realizate de o Comisie de disciplină la nivel federal (*Beschluß des Disziplinarsenates*). Astfel, Secțiunea 122 prevede că înainte de pronunțarea hotărârii privind deschiderea sau respingerea cercetării disciplinare, președintele Comisiei de disciplină poate însărcina comisarul de instrucție să efectueze cercetări prealabile.

Secțiunea 123, prevede: Cercetarea disciplinară poate fi declanșată numai prin rezoluție a Comisiei de disciplină (rezoluție inițială). Înainte de luarea deciziei, pârâtul urmează să fie audiat de către președintele sau un membru al Comisiei de disciplină însărcinat de acesta.

(2) Motivele pe care se întemeiază acuzarea se precizează în Ordinul de începere a procedurii.

(3) În cercetarea disciplinară urmează să se examineze acuzația de încălcare a obligației și să se clarifice faptele cauzei în care este necesar pentru încetarea procedurii disciplinare sau pentru a se putea sesiza ședința de judecată.

(4) Dacă faptele cauzei au fost clarificate, Comisia poate refuza declanșarea cercetării disciplinare sau, după audierea învinuitului și cu acordul avocatului disciplinar, poate decide trimiterea cauzei în ședința de judecată în loc de declanșarea cercetării disciplinare (decizie de trimitere).

Secțiunea 104 stabilește sancțiunile disciplinare ca fiind:

(1) a) suspendarea temporară;

b) amenda în cuantum de până la cinci salarii lunare;

c) transferul la alt loc de muncă fără drept la decontări de relocare;

d) concedierea.

(2) În cazul în care judecătorul a fost numit în mod fraudulos, acesta va fi eliberat din funcție prin procedură disciplinară.

(3) Fiecare sancțiune disciplinară se înscrie în cartea de muncă.

În materie penală nu există proceduri suplimentare prevăzute pentru magistrați, însă în cazul începerii urmăririi penale a unui magistrat, Comisia de Disciplină trebuie sesizată.

Belgia

[Codul judiciar](#) al Belgiei prevede la art.1140 cazurile în care se poate face o sesizare împotriva judecătorilor în fața instanțelor de drept comun:

- atunci când legea prevede expres acest lucru, de exemplu atunci când judecătorul săvârșește o infracțiune, fie în exercițiul profesiei, fie în afară;
- în cazul în care judecătorul se face vinovat de fraudă în cursul procedurii (de exemplu, întocmește un document fals pentru a ascunde o culpă a sa, se lasă mituit pentru a pronunța o decizie favorabilă unei părți etc.);
- dacă judecătorul refuză în mod voluntar să-și pronunțe decizia (negarea justiției).

Sanctiunile sunt prevăzute de legea-cadru, penală sau civilă după caz.

Mecanismul de solicitare a despăgubirilor de la un judecător care a abuzat de autoritatea sa presupune atragerea răspunderii personale a judecătorului, în caz de fraudă sau intenție frauduloasă, dar și atragerea răspunderii statului.

În materie penală, acțiunea este de competența procurorului de pe lângă Curtea de Apel, iar în materie civilă, competența materială și teritorială aparține Curții de Casație.

Judecătorii pot fi sancționați în cazurile de încălcare a secretului profesional, a lipsei de neutralitate față de inculpat sau față de părți, neglijență vădită, absențe nejustificate, întârziere anormală în pronunțarea hotărârilor etc.

Judecătorul se prezintă în fața președintelui instanței din care face parte, a primului președinte al Curții de Apel sau în fața Comisiei generale de disciplină a Curții de Apel sau a Curții de Casație, în funcție de gradul de gravitate al încălcării sau de mărimea pedepsei aplicabile. Avertismentul, mustrarea, suspendarea între 15 zile și 1 an sau eliberarea din funcție sunt sancțiunile aplicabile.

Bulgaria

Potrivit [Constituției Bulgariei](#) (art.132, alin.1), în exercitarea funcției judiciare, judecătorii, procurorii și magistrații de instrucție nu poartă răspunderea civilă sau penală pentru acțiunile lor oficiale sau pentru faptele săvârșite, cu excepția cazului în care fapta săvârșită constituie infracțiune intenționată.

Art.30 par.5 alin.(3) al [Legii privind sistemul judiciar](#), prevede existența unei secții speciale pentru judecători și procurori denumită - în cadrul Consiliul Suprem al Magistraturii - secție cu competență în chestiunile disciplinare ale magistraților.

Potrivit art.35 , alin.(3) al [Codului de Procedură Penală](#), în materie de infracțiuni cu caracter general (în sensul de infracțiuni care nu au legătură directă cu atribuțiile de

serviciu), săvârșite de magistrați, instanța competentă este Tribunalul de Primă Instanță Sofia.

Legea bulgară prevede câteva excepții de la această regulă:

- În cazul anumitor tipuri de infracțiuni, menționate expres în Codul de procedură penală (precum delapidarea, falsul în acte, lipsa adăpostului, spălarea banilor etc.), atunci când sunt săvârșite de magistrați, instanța competentă este Secția Penală Specializată a Curții Supreme, respectiv Parchetul de pe lângă această instanță;
- În cazul săvârșirii infracțiunilor în cadrul unei instanțe militare, de către un magistrat, competența aparține Parchetului Militar;
- În cazul faptelor penale săvârșite de procurorul general sau adjunctul acestuia, este competent procurorul însărcinat cu ancheta împotriva procurorului-șef sau adjunctul acestuia. Aceste cauze sunt de competența Secției penale specializate.

Potrivit Codului de procedură penală bulgar, rechizitoriul este întocmit de procuror atunci când este convins că au fost strânse probele necesare pentru a dezvălui adevărul obiectiv și pentru a aduce acuzații în fața instanței și nu există temeiuri de încetare sau suspendare a procesului penal.

Croația

În temeiul [Legii Consiliului Judiciar de Stat](#) (text consolidat, Monitorul Oficial Narodne novine nr. 116/10, 57/11, 130/11, 13/13, 28/13, 82/15, 67/18 și 126/19) (Art. 42) sfera de activitate a Consiliului include: numirea judecătorilor, numirea și revocarea președinților de instanțe, hotărârea cu privire la imunitatea judecătorilor, redistribuirea judecătorilor, desfășurarea procedurilor disciplinare și hotărârea asupra răspunderii disciplinare a judecătorilor, hotărârea cu privire la eliberarea din funcție a judecătorilor, participarea la formarea și perfecționarea profesională a judecătorilor și a personalului instanței, adoptarea Metodologiei de evaluare a judecătorilor, gestionarea dosarelor personale ale judecătorilor etc.

Art.62 prevede la alin.(1) că judecătorii răspund disciplinar, în fața unei comisii din cadrul Consiliului Judiciar, pentru:

1. îndeplinirea necorespunzătoare a atribuțiilor judiciare;
2. neacționarea în temeiul unei decizii adoptate în cadrul procedurii de protecție a dreptului la proces într-un termen rezonabil;
3. îndeplinirea oricărui serviciu, sarcini sau activități incompatibile cu funcția judiciară;

4. producerea de perturbări în activitatea unei instanțe, care au un impact semnificativ asupra exercitării puterii judecătorești;
5. dezvăluirea unui secret oficial privind exercitarea funcției judiciare;
6. lezarea reputației instanței sau a funcției judiciare în orice alt mod;
7. nedepunerea unei declarații de avere sau prezentarea neadevărată a datelor din declarația de avere;
8. refuzarea unei testări fizice și psihice în scopul evaluării capacității sale de a îndeplini atribuțiile judiciare;
9. încălcarea reglementărilor privind protecția datelor cu caracter personal.

Procedura disciplinară pentru abaterile prevăzute mai sus se inițiază în special dacă:

1. judecătorul, fără un motiv întemeiat, nu redactează și nu transmite hotărârile judecătorești;
2. prestația judecătorului a fost evaluată negativ de către Consiliul Judiciar;
3. în cazul în care, fără un motiv întemeiat, numărul de decizii pronunțate de un judecător într-o perioadă de un an este mai mic de 80% din totalul deciziilor stabilite în Criteriile-cadru pentru munca judecătorilor,
4. dacă un judecător la soluționarea cauzelor se abate de la ordonanța primirii lor de către instanță fără un motiv întemeiat, sau nu ține cont de urgența acestora.

[Legea instanțelor judecătorești](#) (text consolidat, Monitorul Oficial Narodne Novine nr. 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19 și 130/20) prevede în articolul 8:

(1) Judecătorii au imunitate în conformitate cu prezenta lege.

(2) Judecătorul nu poate fi tras la răspundere pentru opinia exprimată sau pentru votul exprimat în cursul deliberării judiciare, cu excepția cazului în care judecătorul încalcă legea prin săvârșirea unei infracțiuni.

(3) Judecătorul nu poate fi reținut în urma unui proces instigat împotriva sa pentru o infracțiune săvârșită în exercitarea atribuțiilor judiciare și nici nu poate fi arestat preventiv fără avizul Consiliului judiciar. În mod excepțional, un judecător poate fi reținut sau arestat preventiv fără permisiunea Consiliului Judiciar, dacă a fost săvârșit o infracțiune în exercitarea atribuțiilor judiciare pentru care legea prevede închisoare de cel puțin cinci ani. Președintele Consiliului Judiciar va fi informat despre un astfel de act.

(4) Pentru infracțiunile pentru care procesul este pus în mișcare în baza unui proces, a unei cereri de chemare în judecată sau a urmăririi penale, acțiunea penală împotriva unui judecător nu poate fi începută sau desfășurată fără permisiunea Consiliul Judiciar.

(5) Atunci când Consiliul Judiciar nu se poate întruni în ședință, permisiunea de a priva de libertate un judecător sau de a conduce o acțiune penală împotriva unui judecător sau de a lua o hotărâre asupra imunității acestuia se acordă de către președintele

Parlamentului. Consiliul va dezbate asupra deciziei Președintelui în termen de opt zile și va adopta decizia finală.

Cipru

În Cipru, conform Secțiunii 15 din [Codul penal](#), nu este posibilă urmărirea penală a unui judecător sau procuror pentru vreo faptă sau omisiune săvârșită în timpul atribuțiilor de serviciu, chiar dacă acea faptă sau omisiune a fost *ultra vires*. Această prevedere nu oferă imunitate pentru actele sau omisiunile unei persoane în calitate sa privată sau cazurile de abuz în serviciu, în acest caz fiind aplicabilă o procedură specială prin Secțiunea 106, conform căreia punerea în mișcare a acțiunii penale nu poate fi realizată decât de Procurorul General. Imunitatea de care se bucură judecătorii nu se extinde asupra procurorului general sau a procurorului general adjunct care conduc serviciul de urmărire penală, întrucât secțiunea 15 se referă exclusiv la ofițerii judiciari (magistrați). Acolo unde nu există imunitate, se aplică standardele normale de urmărire penală și orice persoană acuzată are dreptul la garanțiile unui proces echitabil și imparțial, conform dispozițiilor Constituției și ale Legii de procedură penală.

Organul competent pentru revocarea judecătorilor de la toate nivelurile este Consiliul Suprem al Justiției, instituit în temeiul articolului 157.1 din [Constituție](#). Potrivit articolului 153.7 din Constituție, judecătorii Curții Supreme pot fi revocați în cazul în care au demonstrat o conduită inadecvată. În plus, încălcarea sistematică sau gravă a Codului de conduită judiciară (2019) de către orice judecător poate conduce la o audiere în fața Consiliului Suprem al Justiției și poate fi sancționată cu avertisment sau revocare.

Potrivit [Regulamentului de procedură](#) privind competența în materie de abateri disciplinare a Consiliului Suprem al Justiției, procedurile pot fi inițiate la plângere prealabilă sau din oficiu, în cazul în care Consiliul ia cunoștință de o problemă care merită examinată. Pentru membrii Consiliului Suprem, procedura poate fi inițiată și de către o persoană fizică, prin depunerea unei cereri/plângeri. Consiliul îl trimite pe magistratul investigat în fața instanței doar în cazul în care există suficiente probe strânse în urma unei anchete preliminare. Magistratul cercetat se bucură de drepturile depline ale unei persoane inculpate, în temeiul art.12 din Constituție.

Estonia

Potrivit Secțiunii 101 din [Legea privind funcționarea instanțelor](#), un judecător condamnat de către o instanță, sau printr-o decizie a Camerei de disciplină a Curții Supreme de revocare a judecătorului din funcție pentru o infracțiune, este considerat a fi demis din funcție de la data intrării în vigoare a condamnării sau hotărârii. Art.87 din lege prevede că pedeapsa disciplinară poate fi aplicată unui judecător pentru o abatere disciplinară

care constă în neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a atribuțiilor oficiale (inclusiv comportament indecent). Camera de disciplină a Curții Supreme examinează chestiunile privind abaterile disciplinare ale judecătorilor și aplică pedepsele disciplinare (art.94.1). În conformitate cu art.95 din Legea privind funcționarea instanțelor, Camera de disciplină poate revoca un judecător din funcție în timpul audierii unei chestiuni disciplinare printr-o hotărâre despre care Camera va notifica imediat pârâtul și președintele instanței. La hotărârea suspendării din serviciu, Camera ia în considerare natura și gravitatea abaterii disciplinare de care este acuzat judecătorul.

Potrivit Secțiunii 2 alin. (2) din [Legea privind activitatea procurorilor](#), procurorii trebuie să fie independenți în exercitarea atribuțiilor lor și să acționeze numai în condițiile legii și conform conștiinței lor. Art.31 din lege prevede că unui procuror îi pot fi aplicate sancțiuni disciplinare pentru:

- 1) neexecutarea (abuzivă) sau îndeplinirea nesatisfăcătoare a atribuțiilor de serviciu;
- 2) faptă indecentă – fapta ilicită care este în contradicție cu standardele morale general recunoscute sau care discreditează procurorul sau parchetul, indiferent dacă o asemenea faptă este săvârșită sau nu în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

Una dintre sancțiunile disciplinare este suspendarea din serviciu.

În conformitate cu art.32 alin.(2) din Legea privind activitatea procurorilor, procedura disciplinară se inițiază la cererea unei persoane interesate sau din proprie inițiativă de către:

- 1) ministrul competent în materie, împotriva procurorului general, prim-procurorului de stat sau prim-procurorului;
- 2) procurorul general, împotriva oricărui procuror;
- 3) un prim-procuror, împotriva procurorilor unui parchet din subordinea acestuia.

Art.34 al legii prevede că în timpul desfășurării procedurilor preliminare, se poate dispune suspendarea procurorului pe durata procedurii disciplinare.

Impunerea și contestarea sancțiunii disciplinare sunt prevăzute în art.42.

În plus, [Codul Penal](#) prevede în art.310-323 infracțiunile împotriva drepturilor persoanelor în cadrul procedurilor preliminare, extrajudiciare sau judiciare.

Finlanda

Răspunderea pentru prejudicii a judecătorilor și procurorilor se stabilește în conformitate cu prevederile capitolului 4 din [Legea răspunderii delictuale](#) (412/1974), care reglementează răspunderea funcționarilor publici (*lato sensu*). Potrivit [art.110 din Constituție](#), decizia de a aduce acuzații împotriva unui judecător pentru comportament neconform legii în exercitarea funcției este luată de către Cancelarul Justiției sau Avocatul Poporului. Cancelarul Justiției și Avocatul Poporului pot dispune urmărirea penală sau dispune introducerea de acuzații și în alte chestiuni care intră în sfera lor de control a legalității.

[Legea instanțelor judecătorești](#) (673/2016) conține dispoziții privind instanțele și judecătorii, precum și funcțiile asimilate. Eliberarea judecătorului din funcție pe motiv de incapacitate de muncă este reglementată în Capitolul 16, secțiunea 2: judecătorii sunt obligați să demisioneze din funcție dacă și-au pierdut capacitatea de muncă din cauza unei boli sau infirmități; în cazul în care judecătorul își pierde capacitatea de muncă, instanța va dispune prin hotărâre eliberarea acestuia din funcție.

Chestiunea va fi considerată de instanța competentă ca o problemă urgentă de administrare a justiției, în conformitate cu dispozițiile privind statutul, atribuțiile și administrarea Procuraturii Naționale și îndatoririle procurorilor.

Franța

[Legea privind Consiliul Superior al Magistraturii](#) din 5 februarie 1994, versiunea consolidată din 2018, reglementează aspectele privind procedura și competențele *ratione materiae* pentru plângerile împotriva magistraților.

Conform art.65 din [Constituția din 4 octombrie 1958](#), ultima modificare în 2008, [Consiliul Superior al Magistraturii](#) este format dintr-o secție pentru judecători (*Formation compétente à l'égard des magistrats du siège*) și o secție pentru procurori (*Formation compétente à l'égard des magistrats du parquet*). Secția pentru judecători este prezidată de prim-președintele Curții de Casație. Include, de asemenea, cinci magistrați de ședință și un procuror, un consilier de stat numit de Consiliul de Stat, un avocat, precum și șase personalități marcante care nu aparțin puterii legislative, nici puterii judecătorești, nici puterii executive. Președintele Republicii, Președintele Adunării Naționale și Președintele Senatului desemnează fiecare câte două personalități marcante, potrivit procedurii prevăzute în art.13 din Constituție.

În materie penală, [Legea nr.93-2 din 4 ianuarie 1993 privind reformarea procedurii penale](#) nu prevede privilegii de jurisdicție sau de imunitate pentru magistrați. Răspunderea penală a acestora poate fi angajată fie potrivit dreptului comun, fie în calitate de depozitari ai autorității publice. În acest ultim caz, [Codul penal](#) prevede:

- Se pedepsește fapta unei persoane investită cu autoritate publică sau însărcinată cu o misiune de serviciu public, care în exercitarea sau cu ocazia exercitării funcțiilor sau a misiunii sale, dispune sau săvârșește în mod arbitrar o faptă care aduce atingere libertății individuale, cu șapte ani de închisoare și o amendă de până la 100.000 de euro. Atunci când fapta constă în detenția sau reținerea pe o perioadă mai mare de șapte zile, pedeapsa se majorează la 30 de ani închisoare și amendă de până la 450.000 de euro (art.432.4).
- Fapta unei persoane investite cu autoritate publică sau însărcinate cu o misiune de serviciu public care a luat cunoștință, în exercitarea sau cu ocazia exercitării funcțiilor sau a misiunii sale, de o privare de libertate ilegală, de a se abține de bunăvoie de la încetarea acesteia dacă are competența de a face acest lucru sau, în caz contrar, de a provoca intervenția unei autorități competente, se pedepsește cu trei ani închisoare și 45.000 euro amendă.
Fapta unei persoane la care se face referire la alineatul precedent, care a luat cunoștință, în exercitarea sau cu ocazia exercitării funcțiilor sau a misiunii sale, de o privare de libertate a cărei nelegalitate se invocă, de a se abține de bunăvoie de la efectuarea verificărilor necesare în cazul în care are competența în acest sens, sau, în caz contrar, de la transmiterea plângerii către o autoritate competentă, se pedepsește cu un an închisoare și 15.000 euro amendă când privațiunea de libertate, recunoscută ca nelegală, a continuat (art.432.5).
- Se pedepsește cu 10 ani închisoare și cu amendă de până la 1.000.000 de euro, al cărei quantum poate fi majorat până la dublare, fapta:
 1. unui magistrat, jurat sau oricărei alte persoane care face parte dintr-o structură judiciară;
 2. unui funcționar public la grefa unei instanțe judecătorești;
 3. unui expert desemnat fie de o instanță, fie de către părți;
 4. unei persoane însărcinate cu autoritate judecătorească sau de o jurisdicție administrativă cu misiune de conciliere sau mediere;
 5. unui arbitru care își exercită misiunea potrivit legislației naționale privind arbitrajul,

de a solicita sau accepta, fără drept, în orice moment, direct sau indirect, oferte, promisiuni, cadouri sau avantaje de orice fel, pentru sine sau pentru alții, cu scopul de a realiza sau să fi realizat, de a se abține sau să se fi abținut de la îndeplinirea unui act al funcției sale sau facilitat de funcția sa.

Germania

Secțiunea 77 din [Legea judecătorilor germani](#), cu ultima modificare în 2017, prevede că landurile (statele federale) au propriile lor instanțe speciale (*Dienstgerichte*), atașate de obicei tribunalelor regionale, pentru supravegherea judecătorilor din cadrul instanțelor comune ale landurilor. O astfel de instanță există și la nivel federal pentru judecătorii federali, ca secție specială în cadrul Curții Federale de Justiție din Germania.

Potrivit Secțiunii 26 a legii, judecătorul este supus supravegherii administrative (*Dienstaufsicht*) numai în măsura în care independența sa nu este afectată. Supravegherea administrativă include și raportarea modurilor necorespunzătoare de desfășurare a activității și de aplicare a măsurilor disciplinare. În cazul în care judecătorul susține că o măsură de supraveghere administrativă aduce atingere independenței sale, instanța se pronunță asupra cererii judecătorului, potrivit legii.

Grecia

Nu există proceduri speciale prevăzute în legislația greacă privind judecătoria și procurorii. Cu toate acestea, contravențiile comise de un membru al sistemului judiciar fac parte dintr-o „competență specială” urmată și pentru avocați (art.111 din [Codul de procedură penală](#)). În consecință, un membru al sistemului judiciar nu poate fi reținut pentru contravenții descoperite în flagrant, iar cauza este judecată de o instanță superioară.

Potrivit Codului de organizare a instanțelor și statutul funcționarilor judiciari ([Legea 1756/1988](#)), un membru al sistemului judiciar este suspendat din funcție dacă este privat de libertate prin mandat de arestare sau hotărâre judecătorească. Un membru al sistemului judiciar poate fi suspendat temporar în cazul în care împotriva sa este în curs o procedură disciplinară care poate duce la suspendarea definitivă (art.57).

Conform art.60 din lege, suspendarea definitivă se impune fie în urma unei proceduri disciplinare, fie în cazul în care judecătorul a fost condamnat (prin hotărâre definitivă) pentru o infracțiune intenționată pentru care pedeapsa este privativă de libertate. Suspendarea definitivă se impune și în cazul în care acesta este condamnat pentru o infracțiune care are legătură cu exercitarea funcției.

Lituania

Există două instituții care se ocupă cu probleme de disciplină judiciară: Comisia de etică și disciplină judiciară și Curtea Judiciară de Onoare. Comisia de etică și disciplină judiciară are dreptul de a introduce acțiuni disciplinare, care vor fi apoi transferate la Curtea Judiciară de Onoare, în conformitate cu art.122 al [Legii privind instanțele](#) din 31 mai 1994, modificată în 2008. Curtea Judiciară de Onoare poate, prin hotărârea sa, să

sugereze ca Președintele Republicii sau președintele Seimas să elibereze din funcție un judecător, conform procedurii stabilite de lege.

Comisia de etică și disciplină judiciară este compusă din șapte membri. Doi membri ai Comisiei sunt numiți de Președintele Republicii, unul de Președintele Seimas și patru membri de Consiliul Judiciar.

Legea privind instanțele prevede următoarele:

Art. 46. Interzicerea interferării cu judecătorul

(1) Este interzisă influențarea activității unui judecător asupra cursului sau a rezultatului unei cauze.

(2) Mitingurile sau orice alte acțiuni ale indivizilor sau grupurilor acestora, care au loc la o distanță mai mică de 75 de metri de clădirea instanței sau în interiorul clădirii instanței, dacă sunt destinate să influențeze un judecător sau instanța, sunt considerate ingerințe în activitatea unui judecător sau a unei instanțe.

(3) Persoanele care, prin acțiuni sau omisiune, împiedică cursul justiției de către instanță, exercită o influență ilicită asupra bunului mers și înfăptuirii justiției și răspund potrivit legii.

Art. 91. Demiterea judecătorului din funcție

(1) Un judecător al Curții Supreme sau al Curții de Apel poate fi revocat din funcție de către Seimas în cadrul unei proceduri de punere sub acuzare pentru o încălcare gravă a dispozițiilor Constituției Republicii Lituania sau pentru încălcarea jurământului și dacă se demonstrează că judecătorul a săvârșit o infracțiune.

(2) La inițierea procedurii de punere sub acuzare a judecătorului menționat la par.1 prin rezoluție a Seimas, judecătorul este suspendat din funcție până când Seimas va pronunța o decizie în procedura de punere sub acuzare. Dacă Seimas nu aprobă punerea sub acuzare, judecătorul va fi repus în funcție și i se plătește salariul care i se cuvine pe perioada suspendării.

Pentru procurori, sunt incidente prevederile [Legii privind parchetele](#).

Articolul 11. Statutul și independența procurorilor

2. În exercitarea atribuțiilor sale, procurorul este independent de alte instituții ale statului, funcționari, partide politice, organizații politice și neguvernamentale și alte persoane și se supune numai Constituției și legilor Republicii Lituania.

3. Nu se exercită asupra procurorilor nicio presiune politică, economică, psihologică sau socială sau orice altă influență ilegală care ar putea avea efect asupra hotărârilor procurorilor și nicio persoană nu va avea voie să atribuie sarcini sau să impună vreo obligație Procuraturii, atunci când acestea nu sunt prevăzute de lege sau interferează în orice alt mod cu activitățile procurorilor.

4. Orice încercare de a determina un procuror să ia o decizie ilegală va fi tratată ca o ingerință în activitățile procurorului și va atrage răspunderea conform legii.

Articolul 12. Imunitatea procurorilor

(1) Cercetarea unei fapte penale săvârșite de Procurorul General poate fi inițiată numai de către Președintele Republicii, sub rezerva revocării acestuia din funcție, cu aprobarea Seimului.

(2) Cercetarea preliminară a unei fapte penale săvârșită de un procuror general adjunct poate fi începută numai de către procurorul general, cu înștiințarea Președintelui Republicii.

3. Cercetarea preliminară a unei fapte penale săvârșite de un procuror poate fi începută numai de către procurorul general.

(4) Accesul la domiciliul, biroul sau orice alte puncte de lucru ale unui procuror pentru examinare, percheziție sau sechestru sau în mașina personală sau oficială sau în orice alt vehicul personal, examinarea personală sau percheziția corporală, examinarea sau sechestrarea bunurilor și înscrisurilor se admit numai cu acordul procurorului sau dacă procurorul general a declanșat cercetarea prealabilă a unei fapte penale săvârșite de procuror. Această prevedere nu se aplică în cazul în care procurorul este prins săvârșind o faptă penală sau imediat după aceea.

(5) Un procuror poate fi supus răspunderii administrative, în conformitate cu procedura stabilită de Codul contravențiilor administrative.

Polonia

[Legea din 27 iulie 2001 privind sistemul instanțelor de drept comun \(actualizată la nivelul anului 2019\)](#) reglementează regimul răspunderii magistraților în art.80 și art.110.

Articolul 80

1. Judecătorul nu poate fi arestat sau tras la răspundere penală fără permisiunea instanței disciplinare competente. Acest lucru nu se aplică reținerii unui judecător pentru săvârșirea unei infracțiuni, dacă reținerea este necesară pentru a asigura buna desfășurare a procedurii. Până la emiterea unei rezoluții care să permită tragerea la răspundere penală a judecătorului, pot fi luate numai măsuri urgente.

2. Președintele Curții de Apel cu competență asupra locului de deținere este înștiințat de îndată despre arestarea unui judecător. El poate dispune eliberarea imediată a judecătorului reținut. Președintele Curții de Apel sesizează de îndată Consiliul Național al Justiției, ministrul Justiției și prim-președintele Curții Supreme despre reținerea unui judecător.

2c. Instanța disciplinară emite o rezoluție prin care se autorizează trimiterea în judecată a unui judecător dacă există suspiciunea motivată că acesta a săvârșit o infracțiune. Rezoluția conține o hotărâre privind autorizarea urmăririi penale sau arestării preventive.

2d. Instanța disciplinară examinează cererea de autorizare în termen de 14 zile de la data primirii acesteia.

2d¹. În cazul în care cererea de autorizare a urmăririi penale sau a arestării preventive privește un judecător găsit vinovat de o infracțiune sau de o infracțiune pedepsită cu închisoare, a cărei limită este de cel puțin 8 ani, infracțiunea prevăzută la art.177.1 Codul penal, coroborat cu art.178.1 Cod penal, precum și art.178a.1-4 din Codul penal, instanța de disciplină adoptă de îndată o rezoluție asupra cererii, nu mai târziu de 24 de ore de la primirea acesteia. Hotărârea prin care se autorizează urmărirea penală sau arestarea temporară a unui judecător este executorie imediat.

2h(5) În cazul în care procurorul, la depunerea cererii de punere în mișcare a acțiunii penale împotriva a judecătorului, solicită concomitent reținerea temporară a acestuia, rezoluția prin care se autorizează tragerea la răspundere penală a judecătorului se aplică și autorizării reținerii sau arestării temporare, cu excepția cazului în care instanța disciplinară decide altfel.

Art. 110.1 Cauzele disciplinare se judecă de către:

1) în primă instanță:

a) instanțe disciplinare din cadrul Curților de apel, compuse din trei judecători;

b) Curtea Supremă, formată din doi judecători ai Camerei de disciplină și un judecător al Curții Supreme în cauzele de abateri disciplinare care îndeplinesc caracteristicile infracțiunilor cu intenție sau ale infracțiunilor fiscale intenționate (...);

2) în apel - Curtea Supremă formată din doi judecători ai Camerei de disciplină și un judecător al Curții Supreme.

Art.119 Dacă abaterea conține trăsăturile unei infracțiuni, instanța disciplinară examinează din oficiu cauza, în sfera împuternicirii de tragere la răspundere penală a judecătorului și emite rezoluția prevăzută la art.80.1, care nu suspendă cursul procedurii disciplinare.

Art.120 După încheierea definitivă a procesului penal împotriva judecătorului, instanța/procurorul trimite dosarele purtătorului de cuvânt disciplinar competent. Dacă procedura disciplinară nu a fost declanșată, acuzatorul disciplinar întreprinde acțiuni disciplinare, chiar și în cazul achitării în procesul penal.

Slovacia

Conform art.147 din [Constituția Slovaciei](#), Președintele Republicii Slovace poate să demită din funcție judecătorii:

- a) pe baza unei condamnări definitive pentru o infracțiune penală săvârșită cu intenție,
- b) dacă judecătorul a fost condamnat pentru săvârșirea unei infracțiuni și instanța de judecată nu s-a pronunțat în cauză cu suspendarea condiționată a pedepsei,
- c) în temeiul unei decizii disciplinare pentru o faptă incompatibilă cu îndeplinirea funcției de judecător;
- d) pe baza unei decizii în temeiul art.141b alin.2, sau
- e) dacă dreptul său de vot pasiv la Consiliul Național al Republicii Slovace a expirat.

După cum reiese din textul constituțional, președintele Republicii Slovace are dreptul de a demite judecători (judecători ai Curții Constituționale și judecători ai instanțelor comune – district, regional, instanță supremă și instanță administrativă supremă).

În ceea ce privește demiterea judecătorilor și a personalului asimilat, în completarea prevederilor din Constituție mai sunt incidente și normele din [Legea 385/2000](#), amendată și modificată până la nivelul anului 2021, în Secțiunea 18, par.(1) – (4). Primele două paragrafe reiterează tezele din Constituție, iar următoarele prevăd: (3). În cazul în care există un motiv de revocare din funcția de judecător în temeiul alin.(2), Consiliul Judiciar trebuie să înainteze Președintelui Republicii o propunere de revocare a judecătorului. În cazul în care motivul demiterii din funcție este un judecător în situația din alin.1, ministrul justiției sesizează Consiliul Judiciar despre acest fapt. În cazul în care există un motiv de revocare din funcția de judecător în temeiul alineatului (2), președintele Curții notifică acest lucru Consiliului Judiciar.

(4) În ziua în care a fost pronunțată decizia de eliberare din funcție, funcția judecătorului încetează.”

Consiliul Judiciar din Slovacia este format din 18 membri; nouă membri sunt aleși dintre judecătorii Republicii Slovace, trei membri sunt numiți de Președintele Republicii, trei membri sunt numiți de Guvern și trei membri sunt aleși de Consiliul Național. Conform [Legii de organizare a Consiliului Judiciar](#), acesta exercită supraveghere generală asupra aplicării principiilor eticii judiciare, își publică opiniile și recomandă interpretarea și aplicarea corectă a principiilor de drept și completează principiile interpretative. În vederea exercitării sferei de supraveghere generală a eticii judecătorilor, Consiliul Judiciar poate înființa o comisie permanentă de etică, compusă din cinci membri. Sarcina acestuia va fi să întocmească proiecte de avize, recomandări, răspunsuri, modificări

metodologice și interpretative ale principiilor pentru Consiliul Judiciar și să informeze Consiliul Judiciar cu privire la aplicarea principiilor.

În ceea ce privește procedura specifică procurorilor, baza materiei o reprezintă [Codul de procedură penală](#) al Slovaciei, unde sunt prevăzute anumite infracțiuni care pot avea subiect activ exclusiv magistrații, infracțiuni prevăzute în Titlul 8, Secțiunea a doua a [Codului Penal](#) al Slovaciei (Infracțiuni săvârșite de funcționari publici). De asemenea, normele generale privind competențele instanțelor din Slovacia se regăsesc în [Legea privind funcționarea instanțelor](#). Secțiunile 6 și 7 reglementează competențele generale ale instanțelor, menționând că: instanțele regionale acționează și hotărăsc ca instanțe de fond în materie civilă și penală, cu excepția cazului în care reglementările privind procedura în fața instanțelor nu dispun altfel. Astfel, în conformitate cu Secțiunea 16 a Codului de procedură penală, competența materială pentru infracțiunile specifice magistraților au un regim de competență mixtă:

- a) Judecătoriile (primă instanță),
- b) Instanțe regionale/tribunale (a doua instanță, dacă judecătoriile au decis în primă instanță),
- c) Curtea Supremă a Republicii Slovace (cu privire la recursurile ordinare împotriva deciziilor instanțelor regionale și a Tribunalului Penal Specializat al Republicii Slovace – a doua instanță; a recursurilor extraordinare împotriva deciziilor instanțelor regionale, Tribunalul Penal Specializat al Republicii Slovace);
- d) Tribunalul penal specializat al Republicii Slovace (are funcția de instanță regională în primă instanță), în conformitate cu Secțiunea 14 a Codului de procedură penală.

După cum reiese din prevederile menționate, dacă un judecător săvârșește infracțiuni grave sau infracțiuni de corupție, acesta este urmărit penal de Tribunalul Penal Specializat al Republicii Slovace. Aici, procurorul Tribunalului Penal Specializat din Republica Slovacă are competența de a urmări judecătorii. Cu toate acestea, în cazul altor infracțiuni, judecătorii va fi prima instanță competentă, iar procurorii care lucrează în cadrul instanțelor ordinare au dreptul de a introduce acțiuni împotriva judecătorilor.

În cazurile de urmărire penală a judecătorilor, judecătorii pot face apel la diferite instanțe în funcție de infracțiunea pentru care sunt cercetați. În general, dacă judecătorii comit infracțiuni mai puțin grave sau cele care nu sunt prevăzute în competența Tribunalului Penal Specializat din Republica Slovacă, ei vor fi urmăriți în primă instanță de judecătorii și de instanțele regionale, ca a doua instanță. În cazurile unor infracțiuni mai grave, Tribunalul Penal Specializat al Republicii Slovace (are funcția de instanță regională) va decide în primă instanță, iar Curtea Supremă a Republicii Slovace în a doua instanță.

Potrivit articolului 148 alin.4 din Constituția Republicii Slovace, *nici judecătorul și nici personalul asociat nu pot fi urmăriți penal pentru o opinie juridică exprimată într-o*

hotărâre, chiar și după încetarea funcției, decât dacă a fost săvârșită o infracțiune; răspunderea disciplinară a judecătorului nu este afectată.

Spania

Competența în materia răspunderii disciplinare a magistraților este împărțită între Consiliul General al Magistraturii, consiliile instanțelor judecătorești și președinții instanțelor judecătorești.

Temeiul îl constituie în primul rând art.22 din [Constituția](#) din 29 decembrie 1978, ultima modificare în 2011, dar și art.421 alin.1 c) și d) din [Legea organică cu privire la sistemul judiciar din 1 iulie 1985](#), ultima modificare în 2016 (specificând că în Spania, comisia de disciplină a Consiliului General al Magistraturii este responsabilă cu sancționarea judecătorilor pentru contravenții majore, în timp ce Plenul Consiliului General este competent doar pentru sancționarea judecătorilor pentru abateri foarte grave; sancțiuni mai ușoare pot fi aplicate de președinții instanțelor supremă, de stat și superioare și de consiliile de guvernare ale instanțelor supremă și de stat).

Art.16 din Legea cu privire la sistemul judiciar prevede că magistrații pot fi trași la răspundere civilă în conformitate cu procedurile prevăzute în actele normative incidente, iar normele privind răspunderea disciplinară vor trebui să fie în conformitate cu Legea nr.6/1985.

Art.56 stabilește competența Secției civile a Curții Supreme în cauzele care implică răspunderea Președintelui Curții Supreme, a membrilor Consiliului General al Magistraturii, a Procurorului general și a magistraților Curții Supreme; de asemenea, stabilește competența Secției penale a Curții Supreme în cauzele care implică răspunderea penală pentru aceleași categorii.

Art.73 stabilește că Secțiile civilă și penală ale Înaltei Curți de Justiție vor audia *ca unică instanță, procesele în răspundere civilă pentru acțiunile săvârșite în exercitarea funcției de judecătorești unei instanțe provinciale sau a oricăreia dintre diviziunile sale* (alin.2, lit. b). De asemenea, Secția penală este competentă pentru *verificări prealabile și hotărâri privind urmărirea penală împotriva judecătorilor, magistraților, parchetelor pentru orice infracțiuni săvârșite de aceștia în îndeplinirea atribuțiilor ce le revin.*

În lumina art.152, consiliile Curții Supreme și ale Curții de Stat sunt competente să exercite funcții disciplinare asupra judecătorilor în condițiile prevăzute de lege.

Țările de Jos

Judecătorii pot fi suspendați sau eliberați din funcție de Curtea Supremă. O măsură disciplinară poate fi, de asemenea, impusă unui judecător, de exemplu dacă se comportă într-un mod care subminează grav încrederea în justiție. [Legea privind statutul juridic al funcționarilor judiciari](#) reglementează aceste aspecte și stabilește cazurile în care un judecător poate fi demis sau suspendat, precum și măsurile disciplinare aplicabile.

În toate aceste cazuri, Curtea Supremă are competența de a lua decizia privind suspendarea, eliberarea din funcție sau o altă măsură disciplinară, la cererea procurorului și după audierea judecătorului în cauză.

De asemenea, judecătorul poate solicita el însuși eliberarea din funcție; aceasta nu este acordată de Curtea Supremă, ci de Coroană.

Webografie

- Cererea cu vădit caracter șicanator sau lipsită de orice miză reală - Ghid practic cu privire la condițiile de admisibilitate, ECHR, 2020, p.50, https://www.echr.coe.int/documents/admissibility_guide_ron.pdf ;
- Prevenirea corupției cu privire la membrii Parlamentului, judecători și procurori, Raport interimar de conformitate 2021, GRECO, <https://rm.coe.int/runda-a-patra-de-evaluare-prevenirea-coruptiei-cu-privire-la-membrii-p/1680a25b4c> ;
- Avizul Comisiei de la Veneția privind proiectul de lege pentru desființarea SIIJ, 2-3 iulie 2021, <https://www.just.ro/wp-content/uploads/2021/07/Traducere-Aviz-CV.pdf> ;
- Legea nr.49/11 martie 2022 privind desființarea SIIJ, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/252558> ;
- Opinia Comisiei de la Veneția cu privire la proiectul de lege privind desființarea secției de cercetare a infracțiunilor din justiție, 18-19 martie 2022, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2022\)003-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2022)003-e) ;
- Situația statului de drept în Uniunea Europeană, 2021, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0700&from=EN> ;
- Tipuri de instanțe în statele membre, https://e-justice.europa.eu/16/EN/national_justice_systems;
- Instanțele supreme ale statelor membre UE, <https://www.network-presidents.eu/page/supreme-courts>;
- Statutul și situația judecătorilor în statele membre UE, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni, <https://www.coe.int/en/web/ccje/status-and-situation-of-judges-in-member-states> ;
- Proceduri disciplinare și răspunderea judecătorilor. Proiect de elaborare a unor standarde minime judiciare, Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare, https://www.encj.eu/images/stories/pdf/GA/Hague/encj_report_minimum_standards_v_a_dopted_ga_june_2015.pdf ;
- Etica și deontologia magistraților, https://www.coe.int/t/dghl/cooperation/lisbonnetwork/themis/Ethics/Paper2_en.asp ;
- Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției – profiluri de țară, <https://www.coe.int/en/web/cepej/country-profiles> ;
- O metodă de evaluare a independenței și răspunderii în sistemul judiciar, Van Dijk, F. și Vos, G., 2018, International Journal for Court Administration, <https://www.iacajournal.org/articles/abstract/10.18352/ijca.276/> ;
- Etica judiciară – Rezoluție ECHR, 2021, https://www.echr.coe.int/Documents/Resolution_Judicial_Ethics_ENG.pdf ;
- Norme și principii europene privind procurorii – Carta de la Roma, <https://rm.coe.int/168074738b> ;

- Independența, răspunderea judecătorilor și calitatea justiției, Raport 2020-2021, Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare, <https://pgwrk-websitemedia.s3.eu-west-1.amazonaws.com/production/pwk-web-enci2017-p/Reports/ENCJ%20Rport%20IA%26Q%202020-%202021%20adopted%20GA%202%20June%202021.pdf> ;
- Opinia nr.880/2017, Comisia de la Veneția, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2017\)002-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2017)002-e) ;
- Notă privind standarde și bune practici în procedurile disciplinare împotriva judecătorilor, OSCE, https://www.osce.org/files/341_JUD_KAZ_27Dec2018_en.pdf ;
- Austria, Legea privind judecătorii și procurorii, <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008187> ;
- Belgia, Codul judiciar, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&table_name=loi&cn=1967101004 ;
- Bulgaria, Legea privind organizarea judecătorească, <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135560660> ;
- Croația, Legea privind instanțele judecătorești, <https://www.zakon.hr/z/122/Zakon-o-sudovima> ;
- Cipru, Regulamentul de procedură al Consiliului Suprem de Justiție privind exercitarea puterii disciplinare, http://www.cylaw.org/nomoi/kanon/non-ind/2000_3/full.html ;
- Estonia, Legea privind procurorii, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/505062020002/consolide> ;
- Finlanda, Legea privind instanțele, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20160673> ;
- Franța, Consiliul Superior al Magistraturii, <http://www.conseil-superieur-magistrature.fr/> ;
- Germania, Legea privind judecătorii, <https://www.gesetze-im-internet.de/drig/BJNR016650961.html> ;
- Grecia, Codul de organizare a instanțelor judecătorești și statutul funcționarilor judiciari, <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/263775/nomos-1756-1988> ;
- Lituania, Legea privind organizarea instanțelor, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5825> ;
- Polonia, Legea privind sistemul instanțelor de drept comun, <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/prawo-o-ustroju-sadow-powszechnych-16909701> ; modificarea legii, <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/zmiana-ustawy-prawo-o-ustroju-sadow-powszechnych-ustawy-o-sadzie-18954631> ;
- Slovacia, Legea privind judecătorii, <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2000-385> ;
- Spania, Constituție – Puterea judecătorească, https://www.lamonicloa.gob.es/lang/en/espana/leyfundamental/Paginas/titulo_sexto.aspx ; Legea privind sistemul judiciar, https://www.legislationline.org/download/id/6791/file/Spain_law_judiciary_1985_am2016_en.pdf ;
- Țările de Jos, Legea privind statutul funcționarilor judiciari, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0008365/2021-01-01#Hoofdstuk6A>.